

Βάτλερ, κ' ἔστρεψε πρὸς τὸ θεῖο. Εἶτανε γαλήνιος μ' αὐστηρὸς.

— Ἀκοῦστε ἀγαπητέ μου. Ἐχετε τὴν καλωσύνη νὰ μὴν γγίξετε τὴν τέχνη μου. Παιδιάστικα καμώματα, εἶπατε; Θάπρεπε πρῶτα νὰ μάθουμε ἀν αὐτὸ τὸ μακελιὸ ποὺ κάνει νὰ χορεύουν ἑκατομμύρια ἀνθρώποι, καταστρέφει χώρες δλάκερες καὶ φέρνει τὴν πείνα στοὺς λαούς, ἀν αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ πιὸ παιδιάστικο κάμωμα. Τὸ παιχνίδι κάμπωσων ἑκατομμυρίων κεφαλιῶν ποὺ ἀνίκανα νὰ καταλάβουν, προτιμοῦν νὰ βάλουν φωτιὰ στὶς τέσσερις ἄκρες τοῦ κόσμου ἀντὶ νὰ κοπιᾶσουν λιγάκι γιὰ νὰ μποῦν σὲ μιὰ σκέψη καινούργια, διαφορετικὴν ἀπὸ τὴ δική τους. Παιδιάστικα καμώματα. Μὰ ἐγὼ μὲ τὰ παιδιάστικα καμώματά μου ἀλλάζω, καὶ τὸ καυχιέμαι, σὲ ἀρνιά, τοὺς πιὸ χοντροὺς καὶ τοὺς πιὸ ἀποχτηνωμένους, σὲ καλωσύνη, τὸ πιὸ σκοτεινὸ μίσος, καὶ κάνω ἀνοιχτὲς ἀγκάλες τὶς σφιγμένους γροθιές. Ἐνῶ μὲ τὴ θεῖα δύναμη ποὺ μπροστά της γονατίζετε καὶ μὲ τὸ σακροσάνκτο σας Χίντεμπουργκ κάνετε σαπίλα τοὺς πιὸ γεροὺς ἀνθρώπους καὶ ἄγρια θεριά τὶς καλύτερες ἀνθρώπινες καρδιές. Ἀφίστε σὰς παρακαλῶ ἡσυχὴ τὴν τέχνη μου. Ὅταν ἡ δύναμη βαρύνει ἀπάνω σας ἕνα δυὸ χρονάκια ἀκόμα, τότε θὰ θυμάστε μὲ λύπη αὐτὰ τὰ παιδιάστικά μου καμώματα. Περιμένετε. Λοιπὸν τί, φεύγουμε;

Ἀδδάδικα ἔστρεψε τὴ ράχη του στὸ θεῖο, καὶ μὸλις ἀντάμωσε τῆς Ματίλντης τὴ ματιὰ, τὸ μέτωπό του φωτίστηκε ξανά. Ἐκεῖνη τὸν τὸλιγε μὲς στὸ γλυκὸ τῆς αἰσθημα. Πέρασε μπρὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους γιὰ νὰ τὸν πλησιάσει καὶ μὲ τὸ χαριτωμένο γνέψιμο τοῦ κεφαλιοῦ ποῦκανε τὸν Γκάτσκη νὰ τὴ λατρεύει ἀκόμα πιὸ πολὺ τοῦπε.

— Πρέπει νὰ φύγω καὶ ἀν ἀκόμα οἱ κύριοι θέλουν νὰ μείνουν. Ἀρχίζουμε στὶς ἑπτὰ κ' εἶναι σκεδὸν ἑξήμιση.

Ὁ δόκιμος ντὲ Κρυλῶφ εἶχε ντυθεὶ πιὰ καὶ περιμένε τοὺς συντρόφους του στὴν πόρτα. Τὸ πρόσωπό του ἡσυχό, στοχαστικὸ, φαινότανε σὰν κυριεμένο ἀπὸ κάποια μεγάλη χαρὰ. Προχώρησε μπρὸς ἀπὸ τὴ Ματίλντη καὶ τὸν Γκάτσκη καὶ στὸ κεφαλόσκαλο γυρίζοντας πρὸς αὐτοὺς εἶπε.

— Μὰ εἶναι θαυμάσιος ὁ τρόπος ποὺ ἔχτελέσανε κ'οἱ δυὸ τους τὴ θανατικὴ καταδίκη τοῦ Ντόρντορφ. Ὅ,τι ἀναγκάστηκα νὰ καταπιῶ δεκαπέντε χρόνια τώρα...

Σώπασε. Ὁ θεῖος ἔβγαине μαζί μὲ τὸ Βάτλερ. Κατεβήκανε σιωπηλοί. Μπρὸς στὴν πόρτα ἡ Ματίλντη ἔβγαλε κρυφὰ ἀπὸ τὸ τσαντάκι τῆς δυὸ εἰσιτήρια καὶ στρέφοντας πρὸς τὸν ντὲ Κρυλῶφ.

— Ἀλήθεια δὲν μπορείτε νὰ μακρύνετε τὴν ἀθεῖά σας ὡς στὶς ἔντεκα; Ἄν λέγατε μιὰ λέξη στὴν Ἀδτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Ἀνθυπασισητή...

— Εἶναι ἀνοησία, φώναξε μανιωμένος ὁ Γκάτ-

σκη. Πρέπει νὰ γυρίσουμε ἀμέσως. Μὴ γίνεσαι λοιπὸν παιδί...

— Ἀλλήμονο, δεσπαινίς, γυρεύετε παραπάνου ἀπ' ἔ,τι μπορῶ, ψιθύρισε ὁ ντὲ Κρυλῶφ.

— Καλὴ διασκέδαση, φώναξε ἀποφασιστικὸς ὁ Γκάτσκη ἀπλώνοντας τὸ χέρι στὴ Ματίλντη. Μ'αὐτὴ μὲ παρακαλεστικὸ τρόπο τὸν κράτησε.

— Ἐχω τόση ὄρεξη ἀπόψε, εἶπε. Ἡ δεύτερη πράξη τελειώνει στὶς ἐννιάμιση. Μὰ ὁ Γκάτσκη εἶχε ἀποτραβηχτεῖ.

— Καληνύχτα, εἶπε μὲ ἀποχαιρετιστήρια χειρονομία, κ' ἔφυγε γλήγορα σέρνοντας τὸ Βάτλερ ἀπὸ τὸ χέρι. Ἡ Ματίλντη τοὺς ἀκολούθησε μὲ τὸ μάτι ὡς ποὺ χάθησαν στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου καὶ ἀναστενάζοντας ὕψωσε τοὺς ὦμους.

— Κατὰ βέθος εἶναι μαγεμένος ποὺ ἔχει αὐτὴ τὴ δικαιολογία, εἶπε μὲ ἀδύνατο χαμόγελο τοῦ ντὲ Κρυλῶφ, ποὺ τὴν κοιτοῦσε μὲ λαίμαργα μάτια.

ΗΛ. Φ. ΗΛΙΟΥ

ΤΟ ΣΕΡΓΙΑΝΙ

— Σεργιάνισες σεργιάνισες στὰ μικρά σου χρόνια, καὶ τώρα; εἶπε καὶ τὸν κοίταξε ἀποφασιστικὰ στὰ μάτια. Ἐξακολούθησε σὲ λίγο.

— Νὰ μὴ μὲ βρίζεις καθόλου. Ἐγὼ θὰ κάμω τὴν κούρα καὶ τὴ δίατά μου καὶ ἄς φωνάζεις ὅσο θέλεις.

Ἡ γυναικουίλα ποὺ τάλεγε εἶτανε κοντὴ καὶ στρουμπουλή, μελαχρινή, καὶ λειψματάρα, καὶ ὁ ποὺ τᾶκουγε ἀδύνατος καὶ ψηλὸς μὲ πρόσωπο ἀνθρώπου κουρασμένου καὶ ἀπὸ τὰ λόγια τῆς γυναίκας του, μὰ πιὸ πολὺ ἀκόμα ἀπὸ τὴ ζέστη τοῦ Ἰουλίου. Καὶ σ' ὅτι τοῦ φώναζε, σὰ νὰ μὴν τὴν ἀκουγε, ἔτρωγε μὲ ἡσυχία καὶ ὑπολογισμό.

Μὰ ἐκεῖνη δὲν εἶχε ὄρεξη μόνο μὲ τοὺς μεσημεριανούς πεπονόσπορους πέραγε τὴν ὥρα τῆς.

Ἄρχισε πάλι.

— Ἄμ' νᾶξαιρα ἡ ἄμοιρη πὼς εἶχες τόσο σεργιάνισι δὲ θὰ σ' ἔπαιρνα. Καὶ ποιὸ τὸ ὄφελος ποὺ παντρεύτηκα; ρώτησε λυπημένα μὰ καὶ ἡμερωμένα, ποιὸ τὸ ὄφελος; . . . Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου εἶχα ὄλα τὰ καλά, ὄλα τ' ἀγαθά. Ὅτι ἤθελε ἡ καρδιά μου. Ὅχι ἀπὸ τοῦ καλύτερους τοῦ χωριοῦ ὁ πατέρας μου μὰ ὁ πρῶτος!

Στάνες, λιβάδια, καὶ τόκιζε. Τὶ εἶτανε νὰ παντρευτῶ; Ἐτρωγα ἔπινα συγυρίζομουν, διασκέδαζα. «Ἀποδῶ ἡ Μαριγούλα ἀποκεῖ ἡ Μαριγούλα» σὲ εἶδα καὶ τᾶχασα, ἀρρώστησα.

Τὸν θέλεις μὲ ρωτᾶει ὁ πατέρας μου. Δὲν ξαίρω, εἶπα, δὲν σκέφτηκα. Μὰ τρέχω στὴ θεῖά μου, τὸν θέλω θειακουίλα μου, θαμπώθηκα ἀπὸ τὸ μπόι του!

. . . Πᾶνε πέντε χρόνια τώρα παντρεμμένοι τρεῖς κοῦρες ἔχω κάνει καὶ δὲν εἶδα ὄφέλεια.

Θὰ κάνω κι αὐτὴ σιγὰ σιγὰ, μὲ τὸ κολαί μου, νὰ ἰδῶ τ' ἀποτελέσματα . . .

Ἄν τύχει, κατὰ πῶς μοῦ λέει καὶ τούτῃ ἡ μαμμή, ποῦ εἶναι φωστήρας, ἂν τύχη καὶ πιάσω παιδί, πρέπει νὰ γράψεις στὶς ξαδερφάδες μου νὰ ρηθῶνε. Λέει ἡ μαμμή πῶς δὲν πρέπει νὰ πιάσω τίποτα στὸ χέρι μου. «Μακριὰ ἀπὸ βάρη!»

Καὶ πρόσεξε μὴ μὲ σιγχίσεις «Μακριὰ ἀπὸ σύγχιση.»

Ἄν γίῃει τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα πρέπει νὰν τὸ γράψεις ἀμέσως στὸν πατέρα μου νὰ καταχαρεῖ ὁ ἄμοιρος. Σκέψου τὴ χαρὰ του! Μιὰ μ' ἔχει μοναχοκόρη... Ἄμ' θὰ ξεκινήσει νᾶρθει, ποῖος τὸν κρατῆει ἄμα τὸ μάθει. Κεῖνος ξαίρεις τί μοῦ λέει μιὰ μέρα; «Μαριγούλα ἂν κίνεις γιὸ θὰ τὸν κάνουμε γεωπόνον, νὰ φροντίζει τὰ χτήματα νὰ βλέπει τὸ βίος του νὰ χαίρεται ἡ καρδιά του καὶ νὰ μὲ συχωράει κ' ἔμένα ἄμα πεδάνω.»

Ὁ ἄντρος της εἶχε φάει καὶ τὸ κρέας καὶ τὰ χόρτα καὶ μες ἀπὸνα κεσὲ ἔβγαλε ἕνα μεγάλο τσαμπὶ σταφύλι καὶ τῦβαλε σ' ἕνα καθαρὸ πιάτο ποῦ εἶχε τὸ νοῦ της νὰ τοῦ τὸ σπρώξει μπρουτά του. Κ' ἔτρωγε καὶ δροσιζότανε σιγὰ σιγὰ ρῶγα ρῶγα τὸν τραγανὸ ροδίτη.

Σὰν ἀπόφαγε χωρὶς νὰν τὴν κοιτάξει, χωρὶς νὰν τῆς μιλήσει, ἔβαλε σὲ μιὰ πίπα ἕνα τσιγάρο, πῆρε καὶ μιὰ καρέκλα καὶ πῆγε νὰ καθίσει στὸν ὄμορφο κῆπο ποῦ στόλιζε τὸ μοναχικὸ σπιτάκι. Κάπνιζε κι ἄρχισε νὰ σιγοτραγουδάει.

Ἐκεῖνη σκεφτικὴ, στὴν πόρτα ἀκουμπισμένη, κοίταξε στὰ σκοτεινὰ πρὸς τὸν κῆπο. Καὶ τὸν ἐμάντευε ὅπως κι ὅταν τὸν ἔβλεπε, ὠραῖο, καὶ φριτταζότανε πῶς ὅσες γυναῖκες τὸν ἐγνώρισαν τὸν ἀγαπήσανε τρελλά, καὶ τοῦ πήρανε πολλὰ, ποῦ ἔπρεπε τῶρα νὰν τὰ εἶχε ἡ ἴδια καὶ νὰν τὰ χαίρεται . . .

Σὲ μιὰ στιγμή τῆς φάνηκε τόσο ὠραῖο τὸ τραγούδι του σὰ νάτανε δοξάρι τοῦ βιολιοῦ ἀπάνω στὴν καρδιά της καὶ τὴν ἄγγιζε . . . Καὶ τοῦ φώναξε μὲ παρακλήση καὶ μὲ πάθος μὲ τὴ χωριάτικη προσφορὰ της.

— Πάψε γιατί μ' ἔκαψες!

Στὸ ἀκουσμα τῆς φωνῆς της τρόμαξε καὶ τὸν ἐντράπηκε, καὶ δῆθεν ἀστεία πρόσεξε.

Μ' ἔκαψες, ποῦ νὰ καεῖς

Σὰν τὴν λαμπάδα τῆς Λαμπρῆς.

I. I.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ (1887-1920)

ΚΑΒΑΦΑΚΗΣ

Ἐνα πρωί, στὰ 1892, θυμᾶμαι, ὁ Πολὺ βίος Δημητρακόπουλος μὲ ὀδήγησε σ' ἕνα ξενοδοχεῖο ποῦ βρισκότανε τότε πίσω ἀπὸ τὴ Βουλὴ, στὴ δεξιὰ γωνιὰ τοῦ δρόμου Κολοκοτρώνη καὶ Νίκης. Ἐνας νέος, πλούσιος, ποῦ εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ — δὲν ὠριζε τὸ μέρος — ἤθελε νὰ βγάλει μιὰ ἐφημερίδα καὶ τοῦ εἶχε ἀναθέσει νὰν τοῦ βρεῖ ἕνα δημοσιογράφον Ἀθηναῖον νὰν τὴν διευθύνει. Ὁ Πολὺ βίος διάλεξε μένα — σπολλάτη του!

Πήγαμε στὸ ξενοδοχεῖο καὶ μᾶς ὀδηγήσανε σὲ μιὰ κάμαρα ὅπου ἕνας νέος, μὲ παρουσιαστικὸ ἐπιβλητικὸ, μὲ μαῦρη μακριὰ ρεντιγκότα, μὲ χρυσὴ βαριά καδένα, μᾶς περιέμενε.

— Ὁ κύριος Ἀντρέας Καβαφάκης, ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ!...

Χαιρέτησα.

— Καθίστε! μᾶς εἶπε ἀργά, σιγανά, μ' ἐπίσημο τόνο. Τὸν τόνο αὐτόνε καὶ τὸ ἴδιο χρῶμα τῆς φωνῆς τὰ κράτησε σ' ὅλη τὴν

κουβέντα καὶ ἀργότερα παρατήρησα, πῶς ἡ κουβέντα του, ἔτσι ποῦβγαίνε ἀπὸ τὸ στόμα του, ἐπίσημη, μυστηριώδικη, σὲ ἀνάγκαζε νὰ φαντάζεσαι, νὰν τὸ πιστεύεις, πῶς κᾶτι σοβαρὸ καὶ σοφὸ σοῦλεγε, κι ἂς μὴ σοῦλεγε τίποτα— ἀέρα καβουρντιστό.

— Θέλω νὰ ἐκδώσω μιὰ ἐφημερίδα σοβαρὰν, ἀνεξάρτητον, ἐφημερίδα κύρους λ. χ. ὡς εἶναι τὸ Παρισινὸν «Temps» ἢ τὸ Ἰταλικὸν «Corriere della serra»...

— Χρειάζονται χρήματα πολλὰ γιὰ μιὰ τέτια δουλειά! τόλμησα νὰ παρατηρήσω.

— Ἀναμένω τσὲκ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ...

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀγγαρεύτηκε ὁ τυπογράφος Γεώργιος Καλλέργης νὰ μᾶς βγάλει, συνεταιρικά, τὸ «Παναθηναῖον», ἕνα ἐντυπον, ἐφημερίδα καὶ περιοδικὸ μαζί, μὲ ὀχτὼ σελίδες, στὸ σκῆμα πάνω κάτω τοῦ σημερινοῦ «Νουμᾶ». Ἐγὼ θὰ διευθύνω τὴν ὕλη. Ὁ Καβαφάκης θᾶγραφε τὰ σοβαρὰ πολιτικὰ ἀρθρα, ὁ Καλλέργης θᾶβαζε τὰ ἔξοδα